

Nowiny Raciborskie

Telefon Nr. 259.

Pismo dla ludu polsko-katolickiego.

Telefon Nr. 259.

»NOWINY RACIBORSKIE« z bezpłatnym dodatkiem »Gospo Świąteczna« wychodzą trzy razy w tygodniu, w Poniedziałek, Srode i Piątek. Kosztują na kwartalny pocztę 1 marek 50 fen., z dostarczaniem w domu przez listowego 1 marek 74 fen. Ogłoszenia przyjmuję się za opłatę 15 fen. od jednolatowego wiersza drobnego w dziale ogłoszeń, a 60 fenigów od dwulatowego wiersza reklamowego na trzeciej stronie.

Miejsce regułowania rachunku w Raciborzu. — W razie konkursu lub sądowego ściągania należytości wszelki rabat ustaje.

Sprawa polska w Austrii.

Podczas obrad nad budżetem w austriackiej szbie panów przemawiali z Polaków dawniejszy minister dr. Biliński i ks. arcyb. Teodorowicz, wyjaśniając stanowisko Polaków wobec rządu austriackiego. Pierwszy z mówców polskich, Biliński, brał wiedenskie Koło polskie w obronie przeciw zarządowi. Jakoby przy poprzednim prowizorycznym budżetowem działało w duchu zdrady stanu, ponieważ nie chciał uchwilic budżetu i obaliło rząd. Mówca stwierdza, że to zarzut nieusprawiedliwione. Kiedy rządy były absolutne, bezparlamentarne, gdy kraj był zajęty przez nieprzyjaciela, kiedy wszystko było zniszczone, kiedy u władz spotkało się wszystko, tylko nie program przychylności dla Polaków, nie można się dziwić, że usposobienie było straszne. Ale największa niesprawiedliwość jest właśnie czyniony zarzut Polakom, odnoszącym się do żądania zapłaty za to, co według ustawy o świadczeniach wojennych zapłacone było bezpośrednio po świadczeniach. Idzie tu o coś tak słusznego, że nie można pojąć niesprawiedliwości, jeżeli jeszcze dziś powiadają: »No tak, trzeba coś zapłacić Polakom, w przeciwnym razie nie można ich pozyskać dla spraw państewczych«.

Do panującego w kraju usposobienia rozbaczły przyczyną się jeszcze sprawy wyodrębnienia Galicyi.

Faktem jest, że przed dwoma laty istniał program, aby Królestwo Polskie przekształcić do monarchii i wraz z Galicją utworzyć samodzielne Królestwo Polskie w związku z Austro-Węgrami. Po dwóch latach stosunki się zmieniły. Utworzono samodzielne Królestwo Polskie z wyłączeniem Galicyi, nie pytając się o to Koła polskiego, ani Polaków, bez objawienia przez nich jakiegokolwiek zgromadzenia. Zmarły cesarz Franciszek Józef zo sporzą-

swego rządu wydał pismo odreczne, moca którego dla złagodzenia nastroju wśród ludności polskiej w Galicyi, z okazji tej zmiany zarządzil wyodrębnienie.

Dr. Biliński przypomina następnie, jak się przewlekły rokowania Koła polskiego z rządem w sprawie wyodrębnienia Galicyi, która to sprawą do dziś jeszcze nie załatwiona. Dziwić się dla tego nie można, że wśród Polaków zapanovalo wielkie rozgoryczenie przeciwko rządowi.

Przechodząc do omówienia sprawy pokoju, oświadcza dr. Biliński, że właśnie pod ośmiewiącem wrażeniem niebywałych czynów armii sprzymierzonych nie można stać na stanowisku: oddajmy wszystko za pokój. Mówca prosi, aby monarchia raz na zawsze była zaabezpieczona przed atakiem wojskowym lub politycznym. (Okłaski).

Także naród polski pragnie pokoju. Poniosł on w tej wojnie większe ofiary z krwi i mienia, niż inne narody. Kraje polskie były wiodąymi walk najstraszniejszymi. Gruzy kraju świadczą o jego ofiarach. A przytem nie powinni się mówić tylko o polskich legionach, ale pamiętać i o krocach i milionach tych polskich żołnierzy, na których można się było zdać, a którzy z największą walecznością bili się w szeregach armii austro-węgierskiej i niemieckiej za interesy monarchii centralnych. (Okłaski).

Jeżeli sprawozdawca budżetowy pyta się, dlaczego naród polski nie urządził powstania, aby powródzić państwu centralnemu, to mówca zaznacza, że byłoby to samotostwem narodu, a tego nikt nie może wymagać.

Naród polski nigdy nie walczył o nic mniejszego jak o zdobycie państewcości. Właśnie dla tego, że w rosnącym manifestie była mowa o państewcości, a nie o państwie, kiedyś dostrzegała się różnica między enuncjacją obu naczelnych

komentantów na początku wojny a manifestem w. ks. Mikołaja.

Ta sprawą dzięki Bogu, znika wskutek utworzenia samodzielnego suwerennego państwa polskiego z samodzielną armią państwa, opartą na zasadzie ogólnej powinności wojskowej, a nie na zasadzie zacieku, jak dotychczas, i oparta na kadrach legionów polskich.

Dwie wielkie sprawy należy rozwiązać: ustalenie granic wschodnich odpowiednio do tradycyjnych i naturalnych potrzeb ekspansji narodu polskiego oraz sprawę przyszłej dynastii.

Polacy spokojnie i z nadzieja czekają rozwiązania obu tych spraw. Chociaż naturalnie sprawą polską, jako obchodzącą różne państwa, należy przed forum kongresu pokojowego, my nie pokładamy ufnosci w państwach koalicji, które nic dla nas uczynić nie mogą. Ufamy państwu centralnemu, wychodząc z założenia, że interesy narodu polskiego są na długim czasie połączone z ich interesami. Pokładamy zwiazaną ufność w młodym cesarzu, jako gowie sławnej dynastii, której myśl dziejowa zaczyna się od stuleci z naszą prastarą idea angielska: państwoowość, współżycia różnych narodów. Głosować będziemy za budżetem.

Drugi mówca polski, ks. arcyb. Teodorowicz, oświadcza, że nikt nie może zaprzeczyć, z sprawą Polski niespodziewanie! z wielką siłą wyloniła się w czasie wojny i że sprawia ta łączę się skleśle z kwestią pokoju, zwłaszcza dla mocarstw centralnych. A jednak sprawie tej w Austrii poswieca się mało uwagi, natomiast ogromne zainteresowanie budzi ona w Niemczech, czemu winna niezawodnie austriacka cenzura wojenna, pod której wpływem wpadły w podarzenie nie tylko osoby, ale i idee. Kto poruszy sprawę Polski, może łatwo sparczyć sobie palce.

Znana nigdy słuchaczka cudownych opowiadań nowej swej przyjaciółki o odległych, zamorskich stronach, gdzie przebywała niegdyś, zamieszkałych przez mapy, lwy i czarnych ludzi, gdzie było tak gorąco, iż we dnie nikt nie mógł wychodzić z pod osłony domu.

Pewnego dnia wymknęło się jej mimo woli jakieś słówko o Piotrze, a natarczywe pytania zaciękkowanego dziecka wydobyły z jej ust całe prawie jego historię. Nie mogło w tem przecie być nic zlego, że małe dziecko ja, usłyszało, wszakże to było tylko opowiadanie, podróży, tematyczna sobie w duchu Alicji, zapominając o przestępach meza.

Dziewczynka słuchała z żywym zajęciem, gdy ona opowiadała, jak nieszczęśliwy ów człowiek przybył do ich domu nieprzytomny zupełnie z głodu i znużenia, i jak gorąco pragnął powrócić do Anglii; że nie zwalał się na stada rekiny, krazących w przystani, rzucił się do morza, aby przedostać się wплав do Włoch, jadącego w dali okrętu.

— A... zapewne rekiny nie pożarły go dlatego, że był bardzo dobry — zawiązała z zapatem Klarysa. — Przecie i lwy nie zjadły także cnotliwego Damela.

— Bardzo to być może — odparła pani Adair — dosyć, że go nie pożarły. Ale pomimo to nie mógł on jeszcze przez długi czas dostać się do Anglii... Był tak dalece pozbawiony zmysłów, iż zapomniał zupełnie prawie mówić, nie pamiętał ani, jak się nazywa, ani jakie stanowisko zajmował niegdyś w świecie... musiało przeto pozostać ciągle na okręcie.

— A pani tam była także? — — Tak, moja droga, byłam. — I, przez cały czas był ciągle nieprzytomny?

— Nie, przed przybyciem do Anglii odzyskał pamięć, ale stał się bardzo smutny, bardzo znany... Przez długi czas nie był w kraju, a teraz nie miał już ani domu, do którego mógłby wrócić ani żony ani dzieci... Wszystko postradał. (Ciąg dalszy na str. 116)

BEZWIEDNA ZBRODNIA.

Powieść z angielskiego.

116)

XLIV.

(Ciąg dalszy)

Ze śmiercią dziecka i siostry Maryę opuściły. Przezpare długich tygodni leżała, ciekała obezwładniona niemocą. Marek musiał ją opuścić, uwożąc ciało dziecka do domu, aby je złożyć we wspólnym Draytonów grobowce. Były to ciekie chwile dla niego, tembardziej niż smutek powszechny panował w wiosce, nie znalazła się bowiem ani jedna chałupa, gdzieby choroba nie zostawiła śladów swego przejęcia.

Bolesny był jego powrót z nad grobu dziecięcia, do wspaniałego, a tak samotnego teraz bez Maryi domu.

Straszna choroba nie dotknęła już nikogo więcej. Reszta dzieci uniknęła jej szczęśliwie, jak również wszyscy domownicy Maryi. Czuła się ona znacznie już lepiej, gdy Marek powrócił znowu do Witerton, i prosiła go, aby można było pozostać tam dłużej, nie szukając innych miejscowości kąpielowych.

— Dzieci są tu szczęśliwe — mówiła — a mieszkańców nasze bardzo jest dogodne. Wolalibyśmy tu pozostać, gdybys ty nie opuszczali mnie tylko!

— Opuszczać cię, moja droga?... Nie mam bynajmniej tego zamieru, wyjawyszy gdyby interes powoływał mnie koniecznie. A jak wieś, musi to trafić się kiedykolwiek.

— O!... zaniebądź je, przez wzgląd na mnie. Od kogo je do czasu, gdy będę mogła pojechać z tobą!... Gdyby przytrafiło się coś takiego, aby nas rozdzieliło, umarłaby chyba.

— Rozdzielić nas!... Jak to, coż mogłoby nas rozdzielić?

— Nie wiem. Ale myślę o tem i we śnie i na jawie, aż do szaleństwa... Skoro tylko udam się na spoczynek, obiegają mnie niezwłocznie widzenia, że jestem gdzieś z tobą, a coś nas rozdzielić usiłuje... Niekiere rece, które rozdzielają nas przemoce; niekiedy zasów woda... i to bywa najstraszniejsze dla mnie... Gęboka, ciemna powódź... po jednej, jej stronie, znajdują się ty, po drugiej ja... A powódź w nosi się szybko, nieustannie... i już... już ma nas pochłonęć!

— Sa to gorączkowe widzenia, nic więcej — odparł spokojnie Marek. — Wywołało je nieszczęście, jakieś przeszli niedawno... Uspokój biedne swoje serce. Nic i nikt nie potrafi nas rozdzielić, byłeś ty byta zdrowa i mogła jak najpierw do domu powrócić.

Klarysa wraz z małą swoją siostrzyczką rozkoszowały się tymczasem świeżem, ożywczem powietrzem morza, goniąc się i swywoląc na cieplym piasku wybrzeża, równie wesoło po śmierci brata, jak przedtem. Smutek dziecięcy bywa bardzo ulotny i egoistyczny. Klarysa kochała bardzo małego swego braciszka, był on jednak zbyt mały jeszcze, aby poczuła, jednocześnie ze śmiercią jego, brak towarzysza w swych zabawach. Smuciła ją całkowicie większość choroba matki, niż śmierć małego Marka.

Pani Adair pocieszała ją jak mogła i dziecko w samotności przylegnęło do niej bardziej, niż do kogoś innego z otaczających osób. Starsza pani Drayton nie miała nigdy nic wspólnego z Klarysa. Była zawsze łagodna i dobra, ale nie mogła mieć dla niej tego serdecznego uczucia, jakie wiązało ją z małym utraconem dziecięciem po stracie którego stała się teraz milcząca i ponura, prawie.

Pani Adair więc pozykala sobie w zupełności serdeczko dziewczynka. Miły zwyczaj spędzać wspólnie długie godziny w przehadzkach dalekich. Alicja umiała dobrze i długo mówić, a Klarysa była nieznu-

Omawiając sprawę Królestwa Polskiego, znacząc mówiąc, iż Polacy pragną w duchu proklamującym dwóch monarchów pracować nad swoim państwem; nie można jednak składać całej odpowiedzialności na trzech regentów i po nich wszystkiego się spodziewać. Nie od nich, lecz od administracji zależy, czy manifest obu monarchów zostanie urzeczywistniony w duchu popierania państwa polskiego.

Rozwój państwa polskiego zawisł głównie od sposobu, w jaki ujawnia się oba kierunki, które dadzą można było zauważyc. Jednym kierunkiem jest wola zawarta w proklamacyjnych dwóch cesarzy, drugim kierunkiem są tajne przeszkoły. Jednym z tych tamujących kierunków jest oświadczenie się za aneksją Królestwa Polskiego — nadto w literaturze niemieckiej pisze się całkiem otwarcie o państwie ubocznym, czy też o państwie ochronnym. Wobec takich objawów, Polacy zapytują, wskazując na obietnicę, na najlepszą woli obu monarchów, czy może być mowa o rozwoju państwa w przyszłości, jeżeli potężne państwo obejmie polityczną kuratę nad tem państwem polskim? Na to pytanie nie mogą odpowiedzieć regenci — lecz tylko administracja.

Twierdzenie, że Polacy nie wierzą rządowi niemieckiemu, z powodu nienawiści do Niemiec, jest fałszywem. Polacy stoją zbyt wysoko, by nienawiść czynili wynikiem swojej polityki. Powód leży raczej w poprzednie tradycyjnej polityce Rosji i Prus. Obawiano się z początku wojny, że dawne tradycyjne stosunki między Berlinem i Petersburgiem odzyskają albo w formie pokoju odrebnego, albo też wskutek zbliżenia się obu mocarstw po wojnie.

Główna wina obecnej wojny — wywodzi ks. arcyb. Teodorowicz dalej — spada na zasadzie dziesięciu polityki: «sila przed prawem». Moralne korzenie tej zasady tkwiły w akcie podziału Polski. Bezpośrednio po podziale Polski sama Europa poczekała odczuwać skrupuły, ale dopiero kiedy wschód i zachód zetknęły się w okopach nieprzyjacielskich, poznano naukę, wynikającą z podziału Polski, mianowicie te, że równowaga świata jest zachwiana. Już przed stu laty poci polscy, miedzy nimi Mickiewicz, modlili się o ogólna wojne dla zemsty, lecz w nadziei, że w tej chwili i Polska powstanie. Potwierdzenie tego znajduje się w piśmie Ojca św.

Manifestacja Ojca św. jest wspaniałem złączeniem głosu sumienia z polityką programu, dziś wspaniale zakreślonego, z programem przyszłości, połączonym ducha miłości chrześcijańskiej z praktyczną, znajomością świata i ludzi. Ojciec św. porzuca zasadę: sila przed prawem, ogłasza nową zasadę sprawiedliwości i manifestację swoą tak głęboko, ilegualnie, w sumieniu Europy, że Europa nie może już z jego wskazówek się oswobodzić. Przedżej, czy później musi zwrócić się do linii wytyczonej, nakreślonej w jego słowach.

Ojciec św. nie zadowala się już ogólnymi myślami przewodnimi, wymieniając raczej wszystkie narody, które według jego zdania mają zaznaczyć sprawiedliwość: obok ludów słowiańskich są i Polacy.

Dla Europy chrześcijańskiej zagadnienie sprawiedliwości narodów ucieśnie się w odbudowaniu Polski. Polacy specjalnie obowiązani są do wdzięczności Ojcu św. za jego słowa, gdyż w tem jednym słowie: «sprawiedliwość» zawarte są wszystkie plany Polaków na przyszłość, wszystkie ich pragnienia i nadzieję.

Przy końcu rozpraw przyznaje sprawozdawca budżetowy, Plenor, dr. Billińskiemu słuszność co do skargi jego na nadzwyczajne zaniechanie spełnienia żądań Galicyi co do szybkiego wypłacenia odszkodowań wojennych. Jest to skarga usprawiedliwiona. Nie ulega wątpliwości, że Galicya ucierpiała z powodu wojny najwięcej ze wszystkich krajów i że jest obowiązkiem państwa przyjść Galicyi z pomocą. — Równocześnie wyraża mówiąca polskiej grupie Izby panów uznanie, że podkreśliła tym razem całkiem dokładnie, że pragnie szukać oryentacji dla przyszłej polityki polskiej jedynie w związku z Austro-Wagrami i Niemcami i że zastępuje się bezwzględnie przeciw temu, jakoby w Polsce istniało dażenie faczenia jakichkolwiek planów na przyszłość z przyłączeniem się do ententy. Stwierdzamy — kończy sprawozdawca swe przemówienie — to z zadaniem nie wchodząc jeszcze obecnie w szczegóły przyszłości Polski, która przecież będzie zależać od wielu zmiennych wydarzeń wojny, wojny, która na razie wciąż jeszcze trwa.

Budżet uchwalono.

Projekt konstytucyjny Królestwa Polskiego.

«Kuryer Warszawski» podał wywiad z prof. Cybichowskim, zawierający interesujące wiadomości o projekcie konstytucyjnym, który opracowała osoba komisja byłej tymczasowej Rady Stanu. Projekt zawiera 9 rozdziałów i 151 artykułów, przeważnie krótkich. Podajemy z niego ważniejsze ustępy.

Projekt konstytucyjny stwierdza więc przedmiotem, że państwo polskie jest niepodległe, że układ jest monarchiczny i konstytucyjny. Ponieważ olbrzymia większość społeczeństwa polskiego wyznaje religię rzymsko-katolicką, przeto zada konstytucja, aby monarcha i jego rodzina należeli do tego wyznania i ogłasza religię rzymsko-katolicką religią stanu. W momencie na język obcy mógłby ten przepis budzić wątpliwość. Religia stanu, to po niemiecku „Staatsreligion”, po francusku „religion d'Etat”, a więc religia państwa. Jednakże żadna religia nie może być państwa, bo państwo nie ma religii; religie ma ludność w państwie mieszkającą. Przepis o religii stanu oznacza więc to, że akty religijne, towarzyszące uroczystościom państwowym, jak n. p. koronacja króla, mają się odbywać według obrządku rzymsko-katolickiego. Leczając się ze znaczeniem jednej religii, konstytucja nie krzywdzi innowierców, lecz głosi zasadę wolności wyznań i autonomię Kościołów oraz związków religijnych w państwie.

Państwo jest monarchią dziedziczną, ale po rzadku dziedziczenia tronu nie jest ustalony. Komisja zarządzi postanowienia, że tron polski może objąć tylko mężczyzna, ale później nie oznacza utrudnić wyboru dynasty, komisja uważa zdolność kobiet do objęcia tronu w razie wyjaśnienia linii męskiej. Ponieważ jednak w sprawie zdolności sukcesyjnej kobiet obowiązują różne systemy, a wybór odpowiedniego na podstawie zasad abstrakcyjnych nie jest możliwy, komisja przekazała sprawę pierwszemu sejmowi.

Naród w postaci sejmu ma wybrać pierwszego króla, ustalić skład dynasty i porządek dziedziczenia tronu. Konstytucja zarządza, że małżeństwo króla wymaga uprzedniej zgody sejmu. Przepis ma zapobiegać wprowadzeniu na tron poddanej nieprzyjacielowi mocarstwa. Sankcja przepisu jest bardzo silna. Monarcha, który żeni się bez zgody sejmu, traci koronę.

Wielkie znaczenie mała też postanowienia konstytucji, że król winien stale zamieszkiwać w granicach państwa i nie może, bez zgody sejmu, być naczelnikiem innego państwa. Monarcha polski ma rządzić krajem nie z odległości przez wicekróla lub wiceprezesa, lecz rezydować musi na polskiej ziemi.

Sejm Królestwa ma się składać z dwu izb: senatu i izby poselskiej. Prawo wyborze do izby poselskiej jest powszechnie, tajne, bezpośrednie, równe i stosunkowe (proporcjonalne). Każdy obywatel, mający 25 lat wieku, ma prawo wyborze, choć nawet czytać i pisać nie umie. — Zrazu komisja oświadczyła się za wyłączeniem analfabetów, ale później zajęła inne stanowisko, przyczem powoływanie się na to, że analfabeci mieli już w kraju prawa polityczne, dlatego odbierać praw nie można.

Komisja przyjęła system wyborów stosunkowych, czyli proporcjonalnych w formie jednodniowej. Zasada proporcjonalności, uchodząca w oczach prawa do wyborów, liczbę publicystów za najlepszą, wywiera dobry wpływ w razie utworzenia wielkich okręgów wyborczych, np. 10-mandatowych. Komisja przyjęła zasadę trzymandatowych okręgów, liczących 160–200 tysięcy mieszkańców, tak, że jeden poseł przypada na 60.000 ludności.

Dla senatu obrano metody dość skomplikowane. Według projektu komisji połowa senatu jest obieralna. Czwarta część tych senatorów wybierają właścicieli większej własności ziemskiej, czwarta organa samorządu wiejskiego. Pozostałą liczbę senatorów z wyboru obierają organa samorządu miejskiego, właścicieli większych przedsiębiorstw przemysłowych, właścicielce przedsiębiorstw handlowych i wyższe instytucje naukowe — w stosunku 6 do 5 do 1–4, to znaczy, jeśli organa samorządu miejskiego obsadzą 12 krzesel senatorów, to właścicielce większych przedsiębiorstw przemysłowych wybierzą 10 senatorów, właścicielce przedsiębiorstw handlowych 2, wyższe instytucje naukowe 8. Druga połowa senatu stanowi wiryści i nominaci, wirylistami sa: pełnoletni książęta krwi (to znaczy: członkowie dynastii panującej), arcybiskup warszawski, oprócz tego prezydent najwyższego sądu, prezydent najwyższego trybunału administracyjnego i prezydent najwyższego w państwie stowarzyszenia naukowego. Do nominatów należą: biskupi diecezjalni katolickiego obrządku łacińskiego, greckiego i ormiańskiego, mianowani przez króla dożywotnio w liczbie odpowiadającej nie mniej jak 1/3, diecezy; jeden przedstawiciel duchowieństwa ewangelicko-augsburskiego i jeden przedstawiciel duchowieństwa ewangelicko-reformowanego, mianowani przez króla na czas piastowania urzędu duchownego, senatorowie w liczbie 14, mianowani przez króla na lat 10 z pośród kandydatów, przedstawionych przez różne zrzeszenia, mianowani czterej mianowani na przedstawienie zrzeszeń rolników większych i drobnych, trzej: zrzeszeń handlowych i wspólniczych, trzej: zrzeszeń i związków zawodowych robotniczych, jeden mianowany na przedstawienie zrzeszeń naukowych. Na pozostałe krzesła mianowani będą dożywotnie przez króla znawcy spraw państwowych i społecznych, potrzeb nauki i sztuki.

Liczony skład senatu odpowiadał ma 1/2, ustawowej liczby posłów; jeśli np. posłów będzie 200, senatorów będzie 135. Posłowie wybierają się na 5 lat, senatorów na 10 lat, ale połowa senatorów wybranych ustepla się co 5 lat.

Projekt przewiduje, że rostrzygac o kierunku polityki państwej będzie izba poselska. Senat będzie miał znaczenie instytucji hamującej.

W obu izbach wolno wnosić interpelacje do rządu. Po przeprowadzeniu dyskusji nad interpelacją lub odpowiedzią ministra, izba może uchwalić, że przyjmuje odpowiedź do wiadomości lub że jej nie przyjmuje albo wreszcie, że przechodzi do porządku dziennego z podaniem powodów lub bez ich podania. Jeżeli izba poselska 2/3 głosów, lub obie izby prostą większością zatwierdza ustanowienia ministra, po przeprowadzeniu dyskusji nad całokształtem jego polityki, minister składa urząd.

Celem wyjaśnienia spornych faktów może każda izba ustanowić komisję, której, jak sędziom publicznym, wolno przesłuchiwać świadków i znawców pod przysięgą. Minister winny pogwałca konstytucji lub innej ustawy, może być przez izbę postawiona w stan oskarżenia przed trybunałem stanu. Wtedy instancja bezstronna spół rozstrzyga.

Bezstronność sądów stara się konstytucja zabezpieczyć szeregiem przepisów o niezawisłości sędziostwa. Sędziowie są samodzielni i niezawisli w wykonywaniu swego urzędu i podlegają tylko ustawom. Usunięcie sędziego z zajmowanego urzędu wymaga decyzji sądowej.

Rozdział o prawach i obowiązkach obywateli wylicza tradycyjne prawa i obowiązki podanych państwa, stanowi, że wszyscy obywatele są równi w obliczu prawa, zabezpiecza nieetykalność osoby, jej własności, mieszkania, korespondencji, swobody wyrażania myśli, stowarzyszenia i nauczania, — wszysko w granicach ustawy.

Taka jest główna treść projektu konstytucji, którym ostatecznie zajmować się będzie pierwszy sejm Królestwa Polskiego. Rozwiniecie przepisów w projekcie zawartych wymagać będzie wydania mnóstwa ustaw i rozporządzeń.

WOJNA.

Położenie wojenne.

(wfb.) Berlin, 4 listopada. We Flandrii w ciągu dnia 3. listopada trwała w okolicy Dixmuiden zacięta walka o okolicę. Pomiedzy jeziorem Blaukart a kanatem Hollebeke wykonali nieprzyjaciel kilka ataków wywiadowczych, które odbito wszedzie z widkiem dla nieprzyjaciela stratami. Pod wieczór wznowiły się ogień pod Passchendaele i na północ od tej miejscowości, a trwał z przerwami i w nocy. Rano 4-go listopada wszczęły się ogień ponownie z większą siłą i rozszerzyły się na południe aż do okolicy Beccare. Własne oddziały zrzuciły z dobrym skutkiem bomby na Dunkierkę i na obozy na zachód od Nieuport.

Na północny-wschód od Soissons ożywita się po południu akcja ogniowa. Przed naszymi nowymi siedzibami na licznych miejscach toczyły się walki mniejsze naprzód wysuniętych po obu stronach oddziałów, gdzie wzlesiły się jenów. Na wschód od Mozy wznowiły się w ciągu dnia ogień nieprzyjacielski i zaczęły w silnych nawalnicach na naszych stanowiskach pomiędzy Samogneux i Bezonvau. Zamierzone ataki nieprzyjacielskie zduszone zostały ogniem niszczącym, a skutecznie objęto ogniem uciekających Francuzów.

W Macedonii obustronna czynność ognia trwała w luku Czerny. Pomiedzy jeziorem Wardarem a Doiranem doszły nieprzyjacielskie ogień niszczący w nocy chwilami do największej zaciętości. Uderzenie silnego nieprzyjacielskiego oddziału wywiadowczego na naszą straż połową na południe od Stołajewo odparto ogniem obronnym i walką na granaty ręczne z wiekiem stratami dla nieprzyjaciela.

atak lotniczy na Singapur.

(wfb.) Berlin, 2 listopada. (Urzedowe) Jedna z naszych eskadr lotniczych w nocy na 1. listopada zaatakowała bombami silnie i skutecznie cele militarne w sercu Londynu oraz w miastach portowych Gravesend, Chatham, Ramsgate, Margate i Dover. W Londynie, Chatham i Ramsgate wybuchały znaczne pożary. Inne eskadry lotnicze zaatakowały twierdze i dok w Dunkierce, oraz cele militarne poza frontem flandryjskim, powodując liczne pożary i eksplozje. Wszystkie nasze latające powróciły calo.

(wfb.) Londyński komunikat urzędowy biura Reuter. Nocy ubiegły oddziały samolotów nieprzyjacielskich przedsięwzięły kilkakrotne ataki na Londyn. Pierwsza grupa wzrosiła się mniej więcej o godzinę 10 minut 45 nad wybrzeżem Kentu i skierowała się ponad Kentem ku Londynowi. Nie zapuszczała się ona dalej w głąb kraju, a udało się w kierunku wschodnim i rzuciła bomby na różne miejscowości na wybrzeżu lub blisko wybrzeża. W tym samym czasie dwie inne grupy samolotów nieprzyjacielskich skierowały się wzdłuż południowego brzegu Tamizy ku Londynowi. Niebo w przeważnej części było pokryte

wszehrosyjskiego kongresu rad robotniczych i rosyjskich. Z tej okazji odbyła się setki posiedzeń i liczne narady polityczne. Związek pułków kozackich zamieścił urzędujący wspólny pochód religijny, lecz rząd zakazał procesji, aby nie drażnić nieprzyjaznych żołnierzy.

Przyszła konferencja ententy.

"Daily News" donosi z Londynu: Wedle orzeczeń Bonar Lawa w Izbie gmin, przyszła konferencja ententy zajmować się będzie wyłącznie kwestią prowadzenia wojny i celów wojennych. Sprzymierzeni ustalić mają bezwzględnie warunki, pod którymi gotowi byli do pokoju, oraz zasady, które chcieliby widaćć zastosowane przy nowem ukształtowaniu świata. Ustanie się od tego obowiązku w obecnem stadyum byłoby zbrodnia.

Koszta wojenne Anglii.

Uzasadniając nową pożyczkę wojskową w wysokości 400 milionów funtów szterlingów (8 miliardów marek), wywodził minister skarbu Bonar Law, co nastąpiło: Zadane kredyty dostarczyły środki potrzebne do zaspakojenia potrzeb na czas do dnia 1-go stycznia. Od początku roku finansowego do dnia 29-go października wydatki dziennie wynoszą średnio 6,648,000 funtów szterlingów. Stanowi to przekroczenie sum przewidzianych przez budżet o 1,237,000 funt. szterl. Nadwyżka ta wynosi: w wydatkach na armię i flotę — 590,000 funt. szterl., w innych gałęziach administracyjnych 306,000 funt. szterl. i wreszcie w zaliczkach dla sprzymierzeńców i dla kolonii — 341,000 funt. szterl. Dług państwoowy wynosił z początku wojny 645 milionów, a dług wojenny podniósł się obecnie rzeczywiście na 3000 milionów funtów.

Bonar Law porównał sytuację Anglii i Niemiec i wywodził, że niemiecki parlament udzielił w sprawie zezwoleń kredytowych w kwocie 4700 milionów funtów, jednak te zezwolenia nie obejmują zaliczek wypłaconych sprzymierzonym Niemiec. Wydatki Anglii na wojnę są dlatego o 1,700 milionów mniejsze od wydatków Niemiec.

Mówca wymienia następnie wysokość dochodów Anglii i podnosi, że podwyższone opodatkowanie Niemiec jest o 55 milionów mniejsze od kwot procentowych ich dlułu. Wysiłki Anglii nie mogą być w sprawie nieograniczone, ale nie brak niejednego, bieżącego czynnikiem, który Anglia przeszkodzi zwyciężyc w wojnie, gdyż Anglia może wystąpić wojenne znacząco dłużej, aniżeli jej przeciwnicy.

Nowy rząd w Hiszpanii.

Nowy rząd hiszpański utworzył się pod przewodnictwem Garcii Prieto. Nowi ministrowie złożyli już przysięgi w ręce króla i oświadczyli, iż rząd i nadal trzymać się będzie ścisłej neutralności.

Międzynarodowa konferencja kościelna.

Arcybiskup Söderblom z Upsali potwierdza doniesienie "Daily News" o projektowanej międzynarodowej konferencji kościelnej, mającej się odbyć w Upsali na początku grudnia. Zaproszenia na konferencję rozesłały zostały przez arcybiskupa Söderbloma w porozumieniu z biskupem seealandzkim (Darija) i z biskupem chrystiańskim. Co do celu i charakteru konferencji, której wielkie znaczenie przypisują nie tylko w kościołach kościelnych, ma ukazać się w najbliższym czasie oficjalne wyjaśnienie.

Z bliska i z daleka.

Na głodnych rodaków w Królestwie złożył w dalszym ciągu na nasze ręce p. P. C. ze Starej-

wsi 6 mk. Z poprzednimi 66,10 mk. Ogółem zebrano na ten cel 5497 mk. 55 fen., z których 5431,45 mk. już wysłano. Dalsze dobrowolne datki na ten cel chętnie przyjmujemy.

O ograniczenie bydła, mianowicie świń. Z powodu braku paszy, należy zatrzymać tylko tyle bydła, ile konieczna wymaga potrzeba, a reszta zawczasu zgłosić związkom dla handlu bydłem. Zabroniono spaść świnie zbożem, które zachować należy dla zwierząt pociągowych, a w to miejsce należy im dawać zieleniznę, buraki pastewne itp., aby starsze zwierzęta doprowadzić do wag 190 do 200 funtów. Kto tej paszy nie ma, winien świnie sprzedać, o ile nie ma prawa sam zabić. Chodzi tylko o utrzymanie świn do chowu, dla których przeznaczono mała ilość paszy.

Rada związkowa przeciwko małowartościowym kostkom bullonowym. Dla braku ekstraktu miasnego panują od dłuższego czasu nieznośne stosunki. Z polecenia pruskiego ministra spraw wewnętrznych i w porozumieniu z cesarskim urzędem zdrowotności wydała rada związkowa rozporządzenie, ustanawiając wymaganą zawartość kostek bullonowych, dostosowaną do warunków wojennych. Przepisy te ustanawiają handel dotyczący wyrobami, podczas ludność chronią przed wzrostem małowartościowymi o przeważnie drogimi towarami.

Ceny maksymalne. W ostatnich czasach pracodawcy, którzy zatrudniają większość ludzi, a mianowicie fabryki, dyrekcje kolejowe itd. sprowadzają same środki żywieniowe, rozdzielając je potem między robotników przyczem stwierdzono, że robotnicy płacić muszą częstokroć ponad ustanowione przez władze ceny maksymalne. Wojenny urząd żywieniowy zwraca się stanowczo przeciw takiemu postępowaniu i żąda, aby o każdym wynajmu przekroczenia ceni maksymalnych zawiadomiono prokuratora, ponieważ ceny, jakie wyznaczy państwo lub gmina, zobowiązują nie tylko handlujących środkami spożywczymi, lecz każdego, który zajmuje się ich handlem.

Przesyłki żywności z frontu. Pruskie ministerstwo wojny dało na zapewnienie posła parlamentarnego Marquarta, aby wolno przesyłać z pola do kraju żywność, następującą odpowiedź: "Ponieważ, poza obyczajnych stosunków z żywieniem, można tylko żywczą dowóz żywności do kraju, pozwolono za porozumieniem odnośnych władz wojskowych wysyłać do kraju najbliższej rodzinie żywność, zakupowana do własnego użytku w państwach okupowanych (ze wyjątkiem kraju gubernatorstwa belgijskiego). Początkowo były dozwolone tylko paczki 5 kg., od połowy września wolno wysyłać jednorazowo 10 kg."

Więcej szczegółowości. Zastęp. komenda generalna na okręg VI korpusu ogłasza, że można się skargać, iż kupcy, handlarze i sprzedający w ogóle towary, obchodzą się szorstko z kupującą publicznością, zwłaszcza z kobietami. Nawet z pola nadzirali zażalenia od żołnierzy na niegrzecznego postępowanie kupców. Komenda generalna poinformowała, iż najostrej grubiańskie zachowywanie się kupców wojskowych kupujących i grozi, że wystąpi przeciwko tym wszystkim, którzy postępowaniem wywoływać będą zniechęcenie lub niezadowolenie. Z drugiej strony i kupująca publiczność ma zachowywać się względem kupców spokojnie, uznać ich trudne położenie. Komenda generalna żąda także,

aby urzędnicy gminni i magistracy oglednie obchodzili się z wojskami.

Zatrudnienie dla inwalidów wojskowych. W reskrypcie z dnia 6 lipca 1917 r. (Ministerialbl. für Handel und Gewerbe str. 205) wskazuje pruski minister handlu na niebezpieczeństwo zagrażające prawidłowemu rozmieszczeniu inwalidów wojennych w życiu zarobkowym wskutek zbyt pobieżnego traktowania tej sprawy ze strony publiczności, a nawet i władz. Inwalidom wojskowym nie wiele pomoże sposobność łatwego zarobku, jeżeli nie ma wyzyskać zupełnie pozostały zdolności zarobkowania w pracy poważnej, zaś społeczeństwo ponosi znaczne szkody przez to, że w ważniejszych miejscach pracy brak robotnika, a na rynku pracy łatwiejszej powstaje niezdrowa konkurencja szkodząca najwiecej cieźko rannym. W wielkich miejscowościach spotyka się zamiast znanych z dawnych wojen katarynarzy, inwalidów wojskowych sprzedających gazety lub pocztówki; wielu z nich nosi jeszcze mundury wojskowe. Obrazki takie wzbudzają pewne zaniepokojenie w szerszych kołach ludności. Minister pragnie wyjaśnić publiczność, że zatrudnianie w ten sposób inwalidów wojennych jest niczym więcej, jak nierożumna litość, która nie przyniesie korzyści ani inwalidom, ani ogółowi. Władzom zaś zaleca minister, aby w wypadkach, w których do takiego zajęcia potrzebne jest ich pozwolenie, porozumięły się wpierw z biurami opieki nad inwalidami wojskowymi lub też z dawniejszymi władzami wojskowymi, zanim takiego pozwolenia udziela.

Rybnik. (O kolej do Pszczyny). Rada miejska zajmowała się na swoim ostatnim posiedzeniu sprawą kolei z Rybnika do Pszczyny. Projekt побudowanie kolei nie rychło zostać ureczwistniony. Największą trudność i przeszkodą jest brak terenu, gdyż gospodarze nie chcą gruntów pod kolej sprzedawać. Gdy się stosunki gospodarcze rozwiją, i z czasem wykaże się konieczność kolej, być może, że gospodarze będą musieli oddać za odpowiedni wynagrodzeniem grunty pod tor kolejowy.

Zory. (Na pastnik). Na wiosnę 30-letnia, której małżeństwo poległ na wojnie, i która pełni służbę przy tutejszej poczcie, naprawia jej gwałt zadać. Napadnięta głośnym wołaniem o pomoc uwolniła się od napastnika, jednakże sama ciężko zachorowała. Nauzajmistrz prawdopodobnie tem sami mężczyzna napadł na córkę zarządcy dworu Zwakowskiego, który zadał gwałt. Dziewczęta musiano oddać w opiekę lekarza. Policja poszukuje niebezpiecznego rozpoczętnika.

Wrocław. Najprzew. ks. biskup - sufragan dr. Karol Augustin obchodził siedemdziesiąt rocznice swych urodzin. Ks. biskup Augustin urodził się d. 1-go listopada 1847 r. w Polskich Olbrachcicach, na kanianie został wyrwany dnia 17-go kwietnia 1874 r. Do końca Solenizant, który zażywa czestotliwość i zdrowia, otrzymał liczne powinszonowania, z którymi lacza się bez wątpienia także życzenia wszystkich wiernych w diecezji, aby Pan Bóg wzniósł prace arcykapłańskiej Najprzew. ksiedza Biskupa w długie jeszcze lata błogosławieństwo.

Rodzice! Uczę dzieci czytać i piisać po polsku!

Redaktor odpowiedzialny Józef Pałedzik w Bytomiu. — Nakładem "Nowin Raciborskich" w Raciborzu. — Drukierem "Katolika", sp. wydawany z ogr. odp. w Bytomiu.

Uczeń dentystyki. Chłopiec, mający chęć wyuczenia się dentystyki (wyrywania zębów), który ukończył connimniej szkołę elementarną, może się zgłosić.

Doppler, dentystika, Racibórz. Odrzańska ulica nr. 2.

Kalendarz „Katolika” na rok 1918

wykonczony i sprzedaż już się rozpoczęła.

Cena 80 fenigów

z przesywką 1,00 mk, za zaliczką 1,20 mk.

„Nowiny Raciborskie” Racibórz — Ratibor.

Baczność! Gospodarze! Na myszy polne

zatrzuwam jak najmocniej pszenicę oraz ciasto.

Proszę przynieść do zatrucia do mnie pszenicę lub mąkę.

S. Gryglewicz
Drogeria św. Jana
Wielkie Przedmieście nr. 12

Drogeria Zamkowa
Bozacka ulica nr. 1.

Książki do nabożeństwa

w jak największym wyborze
polecają --

„Nowiny Raciborskie”
Racibórz — Ratibor.

W Koźlu!

BANK LUDOWY

ulica Koszarowa (Kasernenstr.) nr. 9

przyjmuje w kredyt i oszczędność, zaczawszy od

jednej marki po

4% za čwierćroczeń wypowiedzeniem,

3% miesięcznie,

3% tygodniowem

Udziały roczek na weksle w jak najdogod-

niejszych warunkach.

Bank otwarty w dni powszednie od godziny

8—12 przed południem i od 2—4 godz. po południu,

w niedziele od godz. 8—9%, przed południem.

emuram, co czyniło niezwykle utrudnionem obserwowanie ruchów samolotów nieprzyjacielskich. Mimo to oddalnie, w jakim się on znał, oczniało, co zostało trafne i zostały one wówczas zrzucone na południowo-wschodnich krańcach stolicy, gdzie rzucano z samolotów kilka bomb. Czwarta grupa samolotów nieprzyjacielskich, która zjawiła się u ujścia Tamizy, zmuszona została do odwrotu wówczas, gdy znajdowała się na połowie drogi do Londynu. O godzinie 12 min. 15 wzięła się piąta grupa nad wybrzeżem Kauxu i pożeglowała w stronę lu Londynowi, trzymając się południowego brzegu Tamizy. Kilka samolotów z tej grupy zmuszone zostało do odwrotu ogniem zewnętrznych fortów obronnych. Jeden lub więcej samolotów z tej grupy przemknęły ponad dzielnicę południowo-wschodnią, gdzie też rzucano bomby. Szósta grupa skierowała się ta samej drogi w odstępie czasu mniej więcej kwadratowym. Kilka z tej grupy samolotów przekroczyło również ponad południowo-wschodnie krańce stolicy i również rzuciły tu bomby. W tym czasie jeden lub więcej samolotów nieprzyjacielskich rzuciło bomby na dzielnicę południowo-zachodnią. Siódma grupa, posuwająca się ponad północnym brzegiem Tamizy, rozproszona została ogniem następnym.

Ujęcie francuskiego samolotu.

»Saargemünder Ztg.« donosi: 12 w środę w nocy spostrzegły maszynista kolejowy Kane pomiędzy stacjami Edin a Suar-Buckenhem samolot, opuszczający się na lata. Zatrzymawszy natychmiast swój pociąg, udał się z personalem pociągu na miejsce wylądowania i przeszkodził w ostatniej chwili zburzeniu samolotu przez jego załogę. Był to samolot francuski, a załoga składała się z 2 Anglików i jednego Amerykanina, których wzeto do niewoli.

Bliwa w cieśninie Kattegalu.

Biuro Ritzau donosi: Onegdaj przed południem miało miejsce na wodach międzynarodowych w cieśninie Kattegat wielkie starcie między angielskimi ścigaczami torpedowcami a kilku niemieckimi parowcami uzbrojonymi, wśród których znajdowała się większa liczba statków rybackich oraz jeden parowiec większych rozmiarów. Niebawem trafiony pociskami wielki parowiec niemiecki zatonął. Przypuszcza, że zatonęły również dwa statki rybackie. Angielskie ścigacze torpedowe wzięły na pokład 30 ludzi z załogi zatopionego parowca. Pewien jadący wypadkowo w tym czasie w kierunku południowym parowiec handlowy, zabrał 15 ludzi, którzy wieczorem tegoż dnia wysadzeni zostali na ląd w Kopenhadze; w tej liczbie jest też 5 ranionych. Wszystkiego razem zatonęło podobno 50 marynarzy niemieckich.

Według urzędowego sprawozdania niemieckiego zginął tylko jeden mały krażownik niemiecki.

Z frontu włoskiego.

Korespondenci wojskowi gazet szwajcarskich donoszą, iż Włosi cofają się aż w pobliże zatoki Weneckiej, aby przy pomocy wojsk angielskich i francuskich ruszyć następnie przeciw linię nad Taglamento. Nie wierzą atoli w powodzenie Cadorni, tylko sadzą, iż zagrożenie flanki włoskiej pod Trentino od wschodu stanie się nieuniknione.

Liny Wenecji przebrane.

»Journal de Genève« pisze: Po ostatniej bitwie nad Taglamento liny Wenecji są przesadzone. Królowa Adryatyku będzie musiała przejść okres okupacji.

Olbrzymie straty Włochów.

Korespondent wojskowy budapeszteńskiego »Pesti Hirlate« donosi, iż straty Włochów w zabitych i rannych wynoszą już przeszło czteróć miliona chłopów.

Wzięcie Gemoni.

Wojenna kwatera prasowa donosi: Klesę Włochów powiększyło wzięcie Gemoni, do której fortów nasi strzelcy wdarli się jeszcze dnia 28 października oraz upadek wschodniego przyczółka mostowego pod Ronzano, dzięki czemu cały wschodni brzeg Taglamento znajduje się obecnie w rękach wojsk sprzymierzonych. W toku ostatnich walk, stawiający leszcz opór Włosom poniesli nową ciężką porażkę. W rejonie wojsk niemieckich wpadło przytem 50 oficerów, w tym dowódca brygady, oraz przeszło 3000 żołnierzy. Po szczególny batalion włoskie, broniący się pod Latisaną, zostały po większej części zniesione. Piękna pogoda ostatnich dni znacznie sprzyja operacyjom wojennym.

W Albanii dokonano przedwiośnie frontowi wojsk wzduż Voju operacji, które pomimo przeszkody w postaci webranej obecnie rzeki, osiągnęły w zupełności zamierzony cel.

Odwrot aż do Piave.

Z Genewy donoszą do „Lokal Anzeigeru”: W nocy, rozesłanej przez agencję Riva, przewidziany jest odwrot armii włoskiej aż do rzeki Piave. Tam bowiem dopiero może nastąpić interwencja Francuzów i Anglików, oraz pomoc ich w obronie Trevisa i Wenecji. Wynik spodziewanych dalszych walk pomiędzy ciekami Muvanella a środkowem Taglamento zdecy-

dzie — ja twierdzą wiadomość, nadchodzące z twarzy poważnej — o dalszych degradacjach Generalu Cadorni. Nadzwyczajna dla strata działa przez Włochów budzi zaniepokojenie poważne wśród trytyków wojskowych i embardziej, że nie można dać ocenit chwilę w której mogą nadążyć na front włoski poszuki angielo-francuskie.

Ostatnie średnie francuskie.

Czasu rzeczywiście, zwraca uwagę, iż w dobrze informowanych koalicji wojskowych leża się z odaniem ronu francuskiego. Te same obawy wyrażają niektóre opozycyjne ziemię paryskie, które przesygały przede mn. aby obecne wysypanie wojsk mocnych na front włoski nie przyniosło wielezych rozmarów. Za one zagrożenia własnych frontów Francuzi nie powinni udzielać pomocy Włochom.

Jeszcze jedna wojna.

Amerykański departament obrony uchwałi wezwany prezydenta Stanów Zjednoczonych do zwolnienia nadzwyczajnego posiedzenia Kongresu w celu natychmiastowego wypowiedzenia wojny Austro-Węgram i wydania wojsk amerykańskich do Włoch.

Załocenie niemieckiego krażownika pomocniczego.

(wib.) Berlin, 4 listopada. Urzędowo. Mały niemiecki krażownik pomocniczy, komendant kapitan-porucznik Lauterbach, został 2 list. w Kattegacie po działalności obronnej przez przeważę 6 nieprzyjacielskich krażowników i 9 wielkich kontrtorpedowców zatopiony. Angielskie sprawozdanie donosi o zniszczeniu 10 statków paliwowych. Nie odpowiada to faktom. Oprócz wymienionego krażownika pomocniczego nie braknie żadnego niemieckiego statku wojskiego.

Szef sztabu admiralitety.

Sprawozdanie niemieckie.

(wib.) Główna kwatera, 5 listopada. Wojna na zachodzie. We Flandrii była akcja artylerii z powodu angielskiego powietrza dopiero wieczorem ozywiona, zwłaszcza w miejscowości Yzery.

W nocy spoczywał tamtejszy teren walki pomiędzy lasem Houthoust a kanałem Comines-Ypern pod silnym ogniem nieprzyjacielskim. Kilkakrotnie atakowały angielskie oddziały wywiadowcze, lecz wszędzie zostały odparte.

U innych armii była akcja bojowa z powodu mgły na ogół słaba.

Wojna na wschodzie. Zadnych ważniejszych akcji bojowych.

Front macedoński. Po kilku dniu, takie wtwarzają, trwając silnym przygotowaniu ogniem zaatakowały angielskie bataliony pomiędzy jeziorami Wardar a Dojan na południe od Stojakowa. Ich szturm zakończył się z wielkim stratami i bez skutku przed pozycjami bułgarskimi.

Front włoski. Niemieckie i austro-węgierskie dywizje wywalczyły sobie przejście przy środkowym Taglamento i krocza dalej naprzód.

Pobitym tamże włoskim brygadom odebrano przeszło 6000 jeńców i pewną ilość dział.

Pierwszy generał kwatermistrz Ludendorff.

Z parlamentu niemieckiego.

Parlament niemiecki zwolony zostanie na czwartek, 22-go b. m. Na jednym z pierwszych posiedzeń przedstawi się parlamentowi nowy kanclerz hr. Hertling.

Z sejmu pruskiego.

Pośiedzenie sejmu pruskiego naznaczone zostało na czwartek 15-bm. o godz. 12 w południe. Projekt reformy wyborczej do sejmu oraz przekształcenia pruskiej Izby panów przyjdzie prawdopodobnie dopiero po 21 bm. pod obrady sejmu.

Nowe przedłożenie kredytowe.

„Berl. Tagebl.“ donosi, iż parlamentowi przy jego jejściu przedłożony zostanie nowy projekt kredytowy, prawdopodobnie w wysokości 15 miliardów.

Hr. Hertling a sprawą pokoju.

Objęcie władzy kanclerskiej przez hr. Hertlinga ma domieszcza znaczenie, bo oznacza ono przedwczesnym stanowcze użycie zasadę pokoju na podstawie ogólnego porozumienia, bez zaborów i odzakodowania. Dopóki kanclerzem był dr. Michaelis, sytuacja była pod tym względem niepewna, gdyż jego deklaracje były zawsze niejasne i dwuznaczne, zachodziło nawet uzasadnione podejrzenie, że w gruncie rzeczy zgadza się na zaborcze plany partii wszechniemieckiej, która, widząc w dr. Michaelisze swego człowieka, starała się wszelkimi silami do ostatniej chwili utrzymać go w urzędzie. Co do hr. Hertlinga nie istnieje pod tym względem wątpliwość: oświadczenie jego o nauce Papieża i o uchwalie pokojowej parlamentu, daje pełną rekomendację jego stanowcze niebezpieci do polityki zaborów, i aneksyjności nie moga na nim oznaczać żadnych fantastycznych nadziej. Nowy kan-

cler przynieśli zdecydowanie zakończenia wojny i zdaże sobie doskonale z tego sprawie ze tylko taki pokój może mieć trwałą wartość, który nie zachwiaje równowagi europejskiej i wszystkim państwom narodom zabezpieczy wojny i nieskutkowany rozwój. To też jego nominacja jest usunięciem wielu przeszkód z drogi, prowadzącej do układów pokojowych i powinna przekonać koalicje o poważne formuły pokojowej, uchwalonej przez większość parlamentu.

Prasa niemiecka wita nowego kierownika narwy państwej dość przychylnie, z wyjątkiem prasy wszechniemieckiej, która drągnie w diec na tem stanowisku męża silnej reki.

Podwyższenie zapomog dla rodzin wojskowych.

Uchwała parlamentu, domagająca się podwyższenia zapomog dla rodzin wojskowych, od 1-go listopada, i to dla żon z 20 na 30 marek, dla reszty krewnych, mających prawo do zapomogi z 10 na 15 marek, uznali rząd sprawdzenie za słusza, jednakowoż ze względu na różnicę stosunków w poszczególnych gminach pozostawił związkom komunalnym prawo oznaczenia wysokości podwyżki. Podwyżka w wysokości do 5 mk. będzie związkom zwrócona ze skarbu Rzeszy. Odnosne rozporządzenie wydane już Rada związkowa pod dniem 3. listopada. Zapomogi została wiec od 1. listopada podwyższone, tylko związki komunalne rozstrzygają o tem, ile podwyżka ma wynosić; związki uwzględniając będą przystępem liczbę dzieci, możliwość zarabiania i podobne inne warunki.

Aprobizacja Niemiec.

(wib.) Na zebraniu wojskennem niemieckiego kongresu robotniczego oświadczyl podsekretarz stanu wojskowego urzędu aprobizacyjnego, że niemieckie zbiory ziemniaków, zdaje się sa o 3 do 4 i pół miliona ton wyższe aniżeli to przewidowano na podstawie poprzedniej oceny? Ze już obecnie jest pełne zapotrzebowanie zimowe w zboże w reakach państwowego urzędu zbożowego. W ten sposób „wyzwanie Niemiec jest w 4 roku wojny zapewnione.

Cesarz Karol szefem śląskiego pułku.

(wib.) Wiedeń, 5 listopada. Z głównej kwatery donoszą: Jego C. i Kr. M. cesarz Karol został przez J. C. M. cesarza niemieckiego zamianowany szefem śląskiego 63. pułku piechoty.

hr. Czernin w Berlinie.

Austro-węgierski minister spraw zagranicznych hr. Czernin przybył w niedziele wieczorem do Berlina, aby odbyć naradę z nowym kanclerzem, hr. Hertlingiem.

Wymiana depesz między kanclerzem a hr. Czerninem.

Z okazji zmiany w urzędzie kanclerskim nastąpiła wymiana depesz pomiędzy hr. Hertlingiem a hr. Czerninem.

Usunięcie pomnika carskiego w Częstochowie.

Pisma częstochowskie ogłosily akt o usunięciu posagu cara Aleksandra II z pod Jasnej Góry. Usunięcia dokonała w dniach 11-12 października osoba Komisja, która się zawiązała celem uczczenia pamięci Tadeusza Kościuszki.

Dziwna losu kolej — służarz Walenty Kosmała, który przed laty 86 był przy ustanowieniu pomnika — przystąpił do rozbioru posagu.

Na miejscu, gdzie stał symbol ucisku, niewoll, bezprawia i przesiedlań religijnych, wznosi się będzie postać Naiwu Maryi Panny, depczacej węzła podarowaną Częstochowie przez cesarza Karola I austriackiego.

Obchód Kościuszki w Petersburgu.

Wspaniale obchodzili uroczystości Kościuszko Polacy w Petersburgu. Uroczyste nabożeństwo odprawił w kościele św. Katarzyny ks. biskup Cieplak. Mowę wygłosił ks. prof. Czesław Falkowski, który następnie zwrócił się z przemówieniem francuskim do obecnych przedstawicieli dyplomatycznego. Przed kościołem pod sztandarami polskimi i świadczystym amerykańskim, przysłanym przez ambasadę Stanów Zjednoczonych, ustanowiono wśród pięknych dekoracji bliski Kościuszki, a straż pełnią żołnierze Polacy, sokoliskanci. Wieczorem odbyło się ku czci Kościuszki uroczyste zgromadzenie, które zebrał w trzech językach ks. biskup Cieplak. Przemawiali Aleksander Lednicki, Mieczysław Jalowiecki, a także minister spraw zagranicznych Tereszenko. Po moich odbyła się wieczornica o bogatym programie.

Otwarcie Kongresu rad robotniczych i żołnierskich.

(wib.) Petersburska agencja telegraficzna donosi, iż w niedziele nastąpiło w Petersburgu otwarcie